

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1919 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna m. m.

Närvarande: herrar Dahl, von Sneidern, Ernst Lindblad, Östberg, Hult, Alfred Petré (*), Boberg, Frändén, von Essen, Magnusson i Kalmar, Andersson i Knäppinge, Hage, Hagman i Stockholm, Strömberg, Bäckman och Hedin.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 31 januari 1919 dagtecknad proposition, nr 53, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna m. m.

Såsom i propositionen förmäles, överensstämmer förevarande lagförslag utom beträffande dagen för lagens ikraftträdande med ett i proposition nr 353 till föregående års lagtima riksdag framlagt förslag i ämnet. Sistnämnda proposition, som hänvisades till lagutskottet, upptogs emellertid icke av utskottet till realbehandling, utan hemställde utskottet, under anförande att utskottet under den korta återstående tiden av riksdagen icke medhulle att ingå i en så omsorgsfull detaljgranskning av propositionen, som vore erforderlig för ett ståndpunkttagande till förslaget, att propositionen icke måtte av riksdagen bifallas. Denna utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förevarande lagförslag, får utskottet, i den mån ej redogörelse därför här nedan lämnas, hänvisa till den nu behandlade propositionen ävensom till berörda proposition vid 1918 års lagtima riksdag.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft en i anledning av densamma av herrar *Johansson* i Sollefteå, *Vennerström* och *Berglund* i andra kammaren väckt motion, nr 325, däri hemställts, att 1 § av ifrågavarande lag måtte erhålla följande lydelse:

»Bedrives skogsavverknings-, kolnings- och flottningsarbete eller andra arbeten, såsom vid större dikningsföretag och vägbyggnader, på sådant avstånd från ställe, där bostad finnes att tillgå, att det icke skäligen kan påfordras, att arbetarna skola begiva sig dit för erhållande av natthärbärge, åligger det arbetsgivaren att sörja för, att arbetarna å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till sådant härbärge.

Användas hästar vid dylika arbeten, åligger det arbetsgivaren att jämväl sörja för, att å eller i närheten av arbetsstället finnes tillgång till stallrum.

I fråga om vilka personer, som enligt denna lag äro att anse såsom arbetare och arbetsgivare, gäller vad som stadgats i 2 § av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd.»

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för berörda yrkande, vilket innebär, att under lagen skulle falla jämväl flottningsarbete och vissa andra i lagförslaget icke nämnda arbeten, såsom större dikningsföretag och vägbyggnader, får utskottet hänvisa till motionen.

Kungl. Maj:ts
proposition.

I 1918 års proposition i ämnet åberopades riksdagens skrivelse den 24 maj 1912, däri riksdagen anhållit, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta verkställa utredning rörande skogsarbetarnas ställning och levnadsförhållanden i Norrland samt, i den mån det funnes önskligt, även i andra i detta avseende därmed jämförliga landsdelar och därefter vidtaga de åtgärder och, i den mån riksdagens medverkan krävdes, till riksdagen göra de framställningar, som av denna utredning föranleddes. I anledning av denna skrivelse har på Kungl. Maj:ts befallning av socialstyrelsen verkställts en synnerligen omfattande utredning i de av riksdagen önskade hänseenden samt utarbetats förslag till lag i ämnet. Nämnda förslag ligger till grund för propositionen.

I det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget stadgas skyldighet beträffande skogsavverknings- eller kolningsarbete för arbetsgivaren att under vissa förutsättningar sörja för att arbetarna å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till härbärge, å vilket i förslagets 2 § ställas vissa fordringar. Vid skogsavverkningsarbete skall arbetsgivaren jämväl sörja för lämpligt stallrum. Enligt förslagets 3 § skall tillsynen å efterlevnaden av lagen, på sätt Konungen närmare föreskriver, utövas av yrkesinspektionens befattningshavare. I särskild proposition till inne-

varande riksdag, nr 69, har Kungl. Maj:t äskat medel för den förstärkning av yrkesinspektionens arbetskrafter, som bleve erforderlig för tillsynen å förevarande lag. Av sistnämnda proposition framgår, att enligt Kungl. Maj:ts mening skulle anställas en överordnad specialinspektör med en avlöning av 3,900 kronor och två dylika inspektörer i underinspektörs ställning med en avlöning av 2,700 kronor för vardera, varjämte till bestridande av kostnader för lokal, kontors- och skrivmateriel, skrivbiträde m. m. beräknats 700 kronor årligen. För innevarande år har därjämte för vidtagande av vissa förberedande åtgärder beräknats 4,000 kronor.

Beträffande ifrågavarande tillsyn hänvisas i förslaget i övrigt till vissa paragrafer i lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd. De bestämmelser, som enligt dessa hänvisningar skola bliva gällande i fråga om efterlevnaden av den nu behandlade lagen, äro i huvudsak, att länsstyrelse på framställning av yrkesinspektör eller där så eljest prövas nödigt äger förbjuda arbetsgivaren, sedan han blivit i saken hörd, att efter utsatt, skälig tid bedriva visst arbete eller använda viss arbetslokal eller arbetsmetod m. m. utan att hava vidtagit av länsstyrelsen vid förbudets meddelande angiven åtgärd i något av vissa i lagen angivna avseenden, att, om arbetsgivare underlåter att ställa sig till efterrättelse dylikt förbud, han straffas med böter från och med 10 till och med 500 kronor eller vid försvärande omständigheter med fängelse i högst sex månader, samt att beträffande verksamhet, som bedrivs av staten eller kommun, vad i lagen är stadgat om arbetsgivare skall gälla arbetsföreståndare, varjämte i stället för nyssberörda stadgande angående meddelande av förbud skall gälla att, därest yrkesinspektör skulle finna förhållande å visst arbetsställe påkalla åtgärd, som vid enskilt företag skulle föranleda förbud av angiven innebörd, yrkesinspektören skall därom göra anmälan hos den myndighet, vilken över verksamheten har överinseende, varefter denna myndighet har att, efter omständigheterna, antingen vidtaga den påkallade åtgärden eller ock underställa ärendet Konungens prövning. Därförutom innehållas i förenämnda paragrafer vissa processuella bestämmelser.

Utskottet finner en lagstiftning av i huvudsak sådant innehåll, som nu sagts, vara ägnad att befärma tillbörlig omvårdnad om de avsedda grupperna av arbetare. Vad angår de i berörda motion framställda yrkandena om utvidgning av lagens tillämpningsområde, bör först märkas, att enligt vad i Kungl. Maj:ts proposition nr 4 vid innevarande riksdag med förslag till lag om ändring i vissa delar av vattenlagen

Utskottet.

m. m. yttrats, vederbörande departementschefs avsikt är, att beträffande beredande av bostäder vid flottlederna åt flottningsarbetarna skall till innevarande riksdag avlätas särskild proposition. Enligt vad utskottet inhämtat, läser denna proposition komma att innehålla bestämmelser jämväl i fråga om enskilda flottleder. Vid nu angivna förhållanden synas motionärernas önskemål om införande i denna lag av bestämmelser i samma ämne icke böra bifallas.

I fråga om andra i motionen berörda arbeten, av vilka särskilt nämnas större dikningsföretag och vägbyggnader, må erinras, att förevarande lagförslag, såsom ovan antytts, föregåtts av en synnerligen ingående och omsorgsfull utredning angående förutsättningarna för en lagstiftning på området. Motsvarande utredning angående nyssnämnda slag av arbeten föreligger icke. Vid sådant förhållande synes det utskottet uteslutet att nu i förevarande lag införa bestämmelser rörande jämväl dessa arbeten. Då det emellertid torde kunna antagas, att dylika arbeten ofta bedrivs under liknande ogynnsamma förhållanden som de, vilka förevarande lag avser att träffa i fråga om skogsavverknings- och kolningsarbete, synes det utskottet önskvärt, att en utredning kommer till stånd av frågan, huruvida förutsättningar förefinnas för en liknande lagstiftning för andra större arbeten, som bedrivs på längre avstånd från bebyggda orter, särskilt vägbyggnads- och dikningsarbeten.

§ 1. Beträffande de särskilda bestämmelserna i förslaget vill utskottet i avseende å 1 paragrafen framhålla, att utskottet vid sitt tillstyrkande av denna paragraf med oförändrad lydelse utgått därifrån, att ingripande i allmänhet icke kommer att äga rum vid skogsavverkningsföretag, vilka med hänsyn till arbetarnas antal och tidslängden för arbetet äro av obetydlig omfattning.

§ 3. Till förslag om ändring har utskottet funnit anledning allenast beträffande 3 paragrafen. Enligt propositionen, som härutinnan i huvudsak överensstämmer med socialstyrelsens förslag, skulle tillsynen å efterlevnaden av lagen utövas av ovannämnda specialinspektör och två underinspektörer — vilka enligt vad av socialstyrelsens förslag framgår skulle samtliga, åtminstone första tiden, hava sin stationsort i Stockholm — med biträde av andra disponibla befattningshavare hos yrkesinspektionen. Mot en dylik organisation hava, såsom av propositionen framgår, invändningar framställts av flera av de i ärendet hörda myndigheterna. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län anser genom dessa bestämmelser en effektiv kontroll över lagens efterlevande knappast kunna beredas, och Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jönköpings län

ställer sig tveksam, huruvida yrkesinspektionens befattningshavare städse kunna anses kompetenta att bedöma behovet av arbetarbostäder ute i markerna och dessas nödiga beskaffenhet, samt uttalar, att bostadsinspektion måhända kan ordnas på ett mera tillfredsställande sätt, möjligen genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg. Även Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jämtlands län ifrågasätter, huruvida det kan vara praktiskt och lämpligt, att tillsynen å lagens efterlevnad skall utövas av yrkesinspektionens befattningshavare.

Departementschefen har emellertid ansett den av socialstyrelsen föreslagna organisationen i huvudsak äga förutsättningar för fyllande av sin uppgift och hava företrädare framför en tillsyn, anordnad t. ex. genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes, skogsstatens eller vederbörande tjänsteläkares försorg.

Utskottet kan icke dela departementschefens uppfattning i denna punkt. Utskottet förmenar — i likhet med vad av myndigheter anmärkts — att den avsedda anordningen av tillsynen ej torde bli ändamålsenlig. Vidare må erinras, att socialstyrelsen beräknar antalet arbetsplatser, som skulle behöva undersökas, till omkring 2,000 — vilket torde vara lågt räknat — och anser, att specialinspektören med biträde av 5 underinspektörer borde kunna inom 3 år besöka samtliga arbetsplatser. Då arbetsplatserna vid ifrågavarande arbeten icke äro fasta utan ofta växla, varav följer, att bostäderna i allmänhet bli mera eller mindre tillfälliga, är det av vikt, att tillsynen, om den skall motsvara syftet, inträffar så snart, att därvid meddelade föreskrifter eller förbud komma till tillämpning, innan arbetet avslutats. Av nämnda skäl synes önskvärt, att tillsynen såvitt möjligt anknötes till lokala organ.

Då utskottet med denna uppfattning övervägt, huru ifrågavarande tillsyn lämpligen bör anordnas, har utskottet funnit densamma böra överlämnas åt länsstyrelserna med biträde av de i det allmänna tjänst för skogsvård anställda befattningshavare ävensom av en tjänsteman vid yrkesinspektionen. Hos förstnämnda befattningshavare kan förutsättas den insikt och praktiska erfarenhet i hithörande förhållanden, som torde vara av nöden för ett verksamt övervakande av lagens efterlevnad. På grund av dessa befattningshavares större antal, och då de hava sitt övriga arbete förlagt i samma trakter, där ifrågavarande härbärgen skola finnas, samt tidigt få kännedom om skogsavverkningsföretag av någon betydelse, kan det vidare förväntas, att tillsynen och anvisningarna skola komma så snabbt, att de få praktisk betydelse.

Utskottet har med sitt förslag närmast åsyftat skogsstatens personal. Denna är i viss utsträckning förpliktad att öva uppsikt jämväl

över de enskildes skogar. Enligt vad utskottet enskilt inhämtat, lär svårighet ej anses möta mot tilldelande av denna nya uppgift åt skogsstatens personal, och torde avsevärda extra kostnader — utöver resekostnader — därav ej behöva föranledas.

Utskottet har emellertid ansett önskvärt, att det — genom överenskommelse med skogsvårdsstyrelserna eller annorledes — göres möjligt att för ifrågavarande tillsynsverksamhet kunna disponera jämväl de hos nämnda styrelser anställda befattningshavare. Utskottet har avsett att med den föreslagna lydelsen av paragrafen möjliggöra dylik anordning.

Genom skogstjänstemännens anlitan för tillsynsverksamheten skulle enligt utskottets uppfattning de av Kungl. Maj:ts föreslagna två särskilda underinspektörerna bliva överflödiga. Den överordnade specialinspektören torde däremot fortfarande bliva erforderlig. Han bör enligt utskottets åsikt erhålla till uppgift att dels biträda länsstyrelserna med upplysnings- och inspektionsverksamhetens ordnande, dels instruera övriga för ändamålet anlitate inspektionstjänstemän, dels själv verkställa inspektioner samt närmast övervaka sistnämnda tjänstemäns arbete. På specialinspektören skulle jämväl ankomma att genom upplysningsverksamhet och särskilt genom överläggningar med ifrågavarande företags ledning verka för befintliga bostäders förbättrande samt uppförandet av nya sådana av ändamålsenlig och i hygieniskt avseende tillfredsställande beskaffenhet.

Av de ändringar i 3 §, vilka utskottet således ansett önskvärda, torde föranledas vissa jämkningar i paragrafens lydelse i övrigt, på det av densamma skall framgå, att vad i de citerade paragraferna av arbetarskyddslagen stadgats angående yrkesinspektör skall gälla även beträffande de för tillsynsverksamhet enligt denna lag anlitate skogstjänstemän.

Slutligen har utskottet ansett, att den rättighet, som enligt 31 § i arbetarskyddslagen medgivits arbetarna å visst arbetsställe att utse ombud att till inspektionsförrättaren framföra arbetarnas önskemål beträffande arbetets säkerhet eller sundhet, med rätt för arbetarna att få sina önskemål framförda till denne, lämpligen borde tillkomma arbetarna jämväl vid inspektioner enligt förevarande lag. Hänvisning har därför i 3 § införts till berörda § 31.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa:

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

Lag

angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Häri genoms förordnas som följer:

1 §.

Bedrives skogsavverknings- eller kolningsarbete på sådant avstånd från ställe, där bostad finnes att tillgå, att det icke skäligen kan påfordras, att arbetarna skola begiva sig dit för erhållande av natthärbärge, åligger det arbetsgivaren att sörja för, att arbetarna å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till sådant härbärge.

Vid skogsavverkning åligger det arbetsgivaren att jämväl sörja för, att å eller i närheten av arbetsstället finnes tillgång till lämpligt stallrum för de hästar, som användas vid avverkningen.

I fråga om vilka personer, som enligt denna lag äro att anse såsom arbetare och arbetsgivare, gäller vad som stadgats i 2 § av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd.

2 §.

Härbärge, varom i 1 § sägs, skall ej mindre erbjuda tillräckligt utrymme samt tillfredsställande skydd mot köld och nederbörd än även i övrigt, med tillbörlig hänsyn tagen till den tid och de förhållanden, under vilka härbärget kan förväntas komma till användning, motsvara skäligen fordringar på en tillfällig bostad.

Vad nu är sagt om härbärge skall äga motsvarande tillämpning beträffande stallrum, som avses i 1 §.

3 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas, på sätt Konungen när-

3 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas, på sätt Konungen när-

Kungl. Maj:ts förslag.

mare föreskriver, av yrkesinspektionens befattningshavare; och skola i övrigt bestämmelserna i 38, 45, 49—51 och 53 §§ i lagen om arbetarskydd i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Utskottets förslag.

mare föreskriver, av Kungl. Maj:ts befallningshavande, som därvid åtnjuter biträde av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmänna tjänst för skogsvård anställd personal; och skola i övrigt bestämmelserna i 31, 38, 45, 49—51 och 53 §§ i lagen om arbetarskydd i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1920.

B) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning en lagstiftning med liknande innebörd, som i förevarande lagförslag innefattas, må kunna anses erforderlig och genomförbar i fråga om större diknings- och vägbyggnadsföretag och andra därmed jämförliga arbeten, anordnade på större avstånd från ort, där bostad finnes tillgänglig, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

C) att herr Johanssons i Sollefteå m. fl. förevarande motion, nr 325 i andra kammaren, i vad den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan under B) hemställt, icke måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 11 mars 1919.

På andra lagutskottets vägnar:

ADOLF DAHL.

Reservationer:

1:o) av herrar *Dahl, Lindblad, Östberg, Boberg, Frändén, Andersson* i Knäppinge och *Hedin*, beträffande utskottets under B) gjorda hemställan samt den del av motiveringen, som avser samma hemställan;

2:o) av herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage, Hagman* i Stockholm och *Strömberg*, beträffande den del av motiveringen, som avser lagens 1 §;

3:o) av herr *Lindblad*, som yrkat, att 1 § skulle erhålla följande lydelse:

»Bedrivs skogsavverknings- eller kolningsarbete i större omfattning — med minst fem arbetare och under minst fem månader — på sådant avstånd — — — om arbetarskydd.